

UČNI NAČRT
PROGRAM WALDORFSKE OSNOVNE ŠOLE:
RELIGIJA IN ETIKA

OD RELIGIOZNIH, SVETIH NOTRANJIH OBČUTIJ DO ETIČNEGA, PRAVILNEGA RAVNANJA

KAZALO:

1. OPREDELITEV PREDMETA	2
2. SPLOŠNI CILJI PREDMETA.....	4
3. DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	5
4. OPERATIVNI CILJI, OBVEZNE IN IZBIRNE TEME TER STANDARDI ZNANJA	6
A. OBVEZNE VSEBINE:.....	7
B. IZBIRNE VSEBINE:.....	8
C. OPERATIVNI CILJI PO TEMAH	9
D. STANDARDI ZNANJA -MINIMALNI SO KREPKO TISKANI	16
5. MEDPREDMETNE POVEZAVE.....	25

1. OPREDELITEV PREDMETA

Povezovati se ali ponovno se povezovati je eden izmed pomenov glagola relegare, ki nam pojasnjuje osnovni namen pouka religije oziroma religij v waldorfskih šolah. Povezovanje s svetom, v katerem živimo, s človeštvom, katerega del smo, je osnovni cilj predmeta. Humanistične vede in religija so zgodovinsko neločljivo povezane, vsebine, primerne tej starostni stopnji učencev, pa so prisotne pri pouku zgodovine, maternega jezika, obeh tujih jezikov in predmeta religija in etika. Spoštovanje in nega religioznih občutij v otroštvu je temelj moralnih in socialnih odnosov v odrasli dobi. Poznavanje moralnih vrednot in ravnanja v skladu z njimi učenci dodatno spoznavajo skozi literarne vsebine, zapuščino krščanstva in ob pregledu svetovnih religij in verovanj.

Starši imajo zmeraj vlogo tistega, ki odloča o smeri verskega razvoja svojega otroka.

V današnjem času, ki se od notranjega, religioznega življenja pogosto oddaljuje, waldorfske šole, ki ne temeljijo na nobeni konfesionalni verski izpovedi, tako ponujajo svoboden pouk religije, ki je zgrajen na principih waldorfske pedagogike.

Če je človekova temeljna pravica izbrati in izoblikovati svoj odnos do religioznosti, naj bo to v okvirih katere od ustanov ali povsem osebno, v tem primeru se etično ravnanje v veliki meri pričakuje, zahteva. Živimo v Sloveniji, ki se je z ustavo zavezala biti pravna in socialna država (2. člen ustave), kar pomeni, da vsi uživamo določene pravice in imamo nekatere dolžnosti. Tako npr. imamo pravico izraziti svoje mnenje in hkrati dolžnost, da vsem drugim to pravico dopuščamo in omogočamo. Skratka, v pravni in socialni državi se pričakuje od nas, da se bomo naučili pravilnega ravnanja, etičnega ravnanja, ki v idealnih razmerah ni pogojeno le ali predvsem z zakoni, ampak izvira iz globokega notranjega občutka povezanosti s soljudmi in s stvarstvom v celoti. Govorimo o sočutju, o čutenju do tistih, ki sobivajo z nami, prav tako pa je treba razviti občutljivost in kritičen odnos do vsega bivajočega, predvsem do živali, rastlin, vode, zraka, do vseh naravnih biotopov. Iščemo oblike aktivnega sožitja, medsebojnega dajanja in sprejemanja in ne le enostranskega izkoriščanja naravnih bogastev.

Današnji čas zahteva hitro učenje in prilagajanje, zato je pomembno, da znamo gojiti notranji mir in da se iz njega odločamo za pravilno ravnanje.

V času povezovanja narodov v širše skupnosti je še kako pomembno poznati duhovno dediščino lastnega naroda in človeštva, pomembno se je naučiti spoštovati sebe, svoje lastne narodne korenine in posledično vse druge ljudi, ne le sonarodnjake. Vedno znova se izkaže, da kdor sebe in lastnega ne spoštuje, ta tudi do drugega ne more imeti povsem zdravega odnosa. Spoštovanje do sebe se kaže že po govoru, ravnanju v različnih življenjskih situacijah, spoštovanje do države pa v spoštovanju pravne ureditve, spoštovanju pravic in izvajanju svojih dolžnosti ter nenazadnje že skozi odnos do državnih simbolov.

2. SPLOŠNI CILJI PREDMETA

Učitelj skozi učni proces pri tem predmetu stremi k naslednjim ciljem:

- razvijanje lastnih osebnostnih potencialov in vrlin, ki so temelj za strpen in kritičen odnos do sebe, drugih in družbe,
- seznanjanje z življenjepisi pomembnih osebnosti iz zakladnice svetovne in slovenske zgodovine v smislu učenja iz življenja za življenje,
- seznanjanje z različnimi religijami, podrobneje s krščanstvom,
- seznanjanje z vrednotami naše kulture kot tudi z vrednotami drugih kultur,
- razvijanje strpnosti, spoštovanja in etičnega odnosa do drugih, predvsem do drugačnih,
- seznanjanje z duhovno dediščino človeštva, npr. spoznavanje različnih mitologij, pomembnih literarnih del z etično religiozno vsebino,
- razvijanje sposobnosti kritične presoje različnih idej, nazorov, podanih informacij, medijev ipd.,
- poznavanje človekovih pravic in dolžnosti,
- poznavanje temeljev pravne in socialne države,
- razvijanje sposobnosti za kulturo dialoga in nenasilnega reševanja problemov,
- spodbujanje k aktivnemu vključevanju v ožjo in širšo družbeno skupnost,
- spodbujanje k resnicoljubnosti, dobroti in ljubeznivosti do vseh in vsega, kar ne pomeni, da se slabemu ne reče slabo,
- spodbujanje k inovativnemu odnosu do socialnih problemov, k ustvarjalnemu reševanju in ne k izmikanju, ker slednje prinaša neugodne, slabe posledice.

3. DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Temelj pouk religije in etike je v nižjih razredih pripovedovanje pravljic in zgodb v okviru slovenskega jezika, praviloma vsaj eno šolsko uro na teden . Te se, če se le da, pripovedujejo in ne berejo, učenci pa se prepustijo doživljanju vsebin. Moralnih naukov in zaključkov, ki so v zgodbah in pravljicah ter basnih običajno skriti, učitelj ne izpostavi, temveč dopusti, da delujejo na učenca skozi pripoved samo. V učni uri, ki sledi, lahko z nekaj vprašanji učence vrnemo k pripovedovani zgodbi in jih vzpodbujamo, da sami izluščijo nauk zgodbe. To temeljno pravilo o delovanju upoštevamo ves čas otroštva. Otroku v prvih šolskih letih predstavimo doživljanje pojavov v naravi in opazovanje skrivnosti letnih časov. Prav praznovanja, povezana z dogajanjem v naravi in v človeku (npr. sv. Mihael, sv. Martin, božič, pust, rojstni dnevi,...) so zelo hvaležna učna snov, ki nudi veliko možnosti za doživljajsko pedagogiko.

Najboljši način podajanja snovi pri tem predmetu je prosto pripovedovanje, pridruži pa se mu branje krajših odlomkov, ki bi z nenatančnim pripovedovanjem izgubilo privlačnost in verodostojnost. V najvišjih razredih gojimo kultivirano razpravo o vsebinah, ki jih obravnavamo, ter tako vzpodbujamo izražanje in oblikovanje lastnega mnenja pri mladostnikih. Vsebine se navezujejo na situacije v razrednih skupnostih in se osebno dotaknejo razvoja mladostnikov. Učitelj izbira vsebine po lastni presoji in smiselno upošteva želje ter vprašanja učenk in učencev. Pri podajanju mora biti iskren in prepričljiv, zato naj se z izbrano temo osebno tesno poveže. Mladostnikom predstavljamo idejo in ideal v vsej mogočnosti, vendar s konkretnimi živimi zgledi ljudi in njihovimi biografijami.

Religija in etika je predmet, ki običajno ne zahteva rednih pisnih domačih nalog za učence. Učitelj se lahko odloči za projektno delo v skupini ali posamezno, kjer učenke in učenci sami raziskujejo in poročajo učitelju in sošolcem. Učitelj bo sam našel oblike dela, da bodo učenke in učenci lahko ustvarjalni ter da se bo pouk sam razširil še na področja izven razreda. Priporočljivo je tudi v razred povabiti strokovnjake s posameznih področij ter ljudi, ki lahko sami pripovedujejo iz svojih izkušenj. Pouk naj bo živ, vsebine pa zajete iz življenja, a ne v smislu vlivanja strahu pred življenjem, temveč naj mlade opogumljajo, da se vsem oviram in pastem navkljub veselijo življenja.

4. OPERATIVNI CILJI, OBVEZNE IN IZBIRNE TEME TER STANDARDI ZNANJA

Pri zgodovini se v 5. razredu učenci že začnejo seznanjati s starimi verstvi in njihovim nastankom. Možne izbirne teme za pouk religije in etike so tako vse priporočene pripovedne vsebine, ki so pomembno ozadje pouka v določenem razredu, vsa predlagana berila za oba tuja jezika ter zgodovinske osebe in deli pouka zgodovine, ki so pri učencih naleteli na poseben odmev, ali tisti, ki jih učitelj želi postaviti v ospredje ali pa so imeli na razvoj religije in etične države ljudi poseben vpliv.

Poseben pomen imajo življenjske zgodbe in usode tistih, ki so si prizadevali uresničiti lastne ali ideale človeštva, saj pomagajo graditi mladostnikovo osebnost.

Tako lahko npr. ob državnem kulturnem prazniku učencem vsako leto predstavimo drugo Prešernovo pesnitev kot zgodbo in jo nato podamo kot recitacijo, seveda primerno starostni stopnji in razredu.

Učitelj religije in etike se dogovori z razrednikom in učitelji drugih predmetov glede izbire vsebine in kako jih bo obravnaval. Pouk naj se kar najbolj navezuje na druge predmete.

A. OBVEZNE VSEBINE:

1. ČLOVEK KOT POSAMEZNIK: kaj potrebuje za zdravo in človeka vredno življenje, vrednote, temperamenti, o razlikah in podobnostih med posamezniki, razlikovanje osnovnih in posebnih potreb posameznika, človekove pravice, o poklicanosti in poslanstvu, izbira poklica, soustvarjanje družbe prihodnosti.

2. DRUŽINA: pomen družine, tipi družin, generacije v družinah, sodelovanje v družini.

3. ŽIVLJENJE V OŽJIH IN ŠIRŠIH SKUPNOSTIH: razred/soseska/družba prijateljev, vaška in mestna skupnost, povezovanje skozi interesne dejavnosti (npr. taborniki, glasbene šole,...), narod/država/skupnosti držav, verske skupnosti, pravice in dolžnosti posameznika v naštetih skupnostih, odnosi med spoloma v različnih skupnostih.

4. KOMUNIKACIJE: komunikacijske veščine, o množičnih občilih, sporazumevanje in reševanje nesporazumov.

5. MEDIJI (OBČILA)

6. VERE IN VEROVANJA: poudarek na krščanstvu, predstavitev različnih religij.

7. VZORNICI IN AVTORITETE V LUČI BIOGRAFSKIH ZGODB: vzorniki in avtoritete, ustvarjalci, raziskovalci, inovatorji, politiki, o posameznikih in o plemenih, ljudstvih, kulturah.

8. RDEČA NIT ŽIVLJENJA

B. IZBIRNE VSEBINE:

- PREGOVORI O POSAMEZNIH PODROČJIH ŽIVLJENJA IN O POSAMEZNIH ŽIVLJENJSKIH OBDOBJIH – MODROST V NJIH,
- OBRAVNAVANJE VSEBIN V BERILIH SLOVENSKEGA JEZIKA, ZGODOVINE, OBEH TUJIH JEZIKOV IN VSEBIN, KI SO POVEZANE Z OZADJEM POSAMEZNEGA RAZREDA (ŽIVLJENJSKE ZGODBE VELIKIH RAZISKOVALCEV, ZGODBE O PLEMENIH IN LJUDSTVIH SVETA),
- HUMOR: DOBER HUMOR IN NESLANE ŠALE,
- BONTON KOT IZRAZ VREDNOT, ETIKE NEKE DRUŽBE,
- DRAGOCENOST RAZLIČNOSTI: TIMSKO DELO, BOGASTVO ŽIVLJENJA,
- PREPOZNAVANJE IN NEGA USTVARJALNOSTI,
- POSTAVLJANJE ŽIVLJENJSKIH CILJEV – ISKANJE SMISLA ŽIVLJENJA,
- ODNOSI MED SPOLOMA SKOZI ŽIVLJENJSKA OBDOBJA,
- KVALITETNO PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA,
- BIOGRAFSKE ZGODBE VELIKIH REFORMATORJEV (GANDI, MANDELA, TRUBAR, ...),
- OBRAVNAVA POMEMBNIH LITERARNIH DEL,
- OBRAVNAVA PRIMEROV SOCIALNIH KRIVIC (SUŽENJSTVO, KAZNJENCI,...)

C. OPERATIVNI CILJI PO TEMAH

1. ČLOVEK KOT POSAMEZNIK

Učenci:

- spoznajo vlogo posameznika kot temelja družine, države, sveta (npr. vloga inovacije posameznika, ki lahko spremeni svet),
- naučijo se prepoznati svoje temeljne potrebe in zdrave načine zadovoljevanja le-teh,
- spoznajo osnovne pravice, ki jih posamezniku zagotavlja družina in država,
- spoznajo osebnostne lastnosti in potrebe, v katerih se ljudje razlikujejo (npr. sposobnosti, talenti, temperament, karakter, okusi, nagnjenja,...),
- spoznajo medsebojno različnost in pomen strpnosti in tolerance v medsebojnih odnosih,
- spoznajo, da smo enakopravni, čeprav smo zelo različni (npr. vloga marginalnih skupin, ljudje s posebnimi potrebami,...).

2. DRUŽINA

Učenci:

- utrdijo pojem družine, spoznajo različne družine, kaj imajo skupnega in v čem se družine razlikujejo,
- spoznajo različne oblike družinskega življenja in spreminjanje družine skozi čas ter v različnih kulturah,
- spoznajo pomen in funkcijo družine ter osebnostne lastnosti, ki so osnova trdne družine, ter dojamejo specifičnost odnosov v družini,
- spoznajo pomen in funkcijo družine za posameznika in družbo,
- spoznajo pomen obvladovanja komunikacije v družini in etike za strpno reševanje

- konfliktnih situacij,
- spoznavajo ključne osebne lastnosti za oblikovanje zdrave družine,
- spoznavajo, kaj povezuje družinske člane, pogoje zadovoljivega družinskega življenja ter načine strpnega reševanja nesporazumov in sporov,
- spoznavajo človekove pravice do zasebnosti in družinskega življenja,
- spoznavajo povezanost družine z družbeno skupnostjo in državo,
- spoznavajo probleme sodobne družine,
- spoznajo pomen družine za zdravo družbeno skupnost in državo.

3. ŽIVLJENJE V OŽJIH IN ŠIRŠIH SKUPNOSTIH

Učenci:

- spoznajo razred kot družbeno skupino in opredelijo, kaj označuje razred kot skupino,
- opredelijo še druge družbene skupine in spoznavajo njihov pomen ter vlogo posameznika znotraj teh skupin,
- spoznavajo pomen družbenih skupnosti za razvoj osebnosti,
- spoznavajo različne vloge in položaje v skupnosti – njihov pomen in odgovornosti,
- spoznavajo delovanje skupnosti in naštevajo oblike, načine in področja sodelovanja med ljudmi,
- spoznavajo in razlikujejo pojem lastnega naroda, države in državljanstva,
- spoznavajo različne možnosti urejanja skupnih zadev tako v okviru države kot širše,
- spoznavajo pomen strpnosti med narodi,
- spoznavajo pomen in vlogo manjšin,
- se učijo iskati različne možnosti razvoja določenega področja in predvideti posledice,
- spoznavajo vpliv posameznika na družbeni razvoj,
- spoznavajo, da razvoja ne moremo ustaviti, lahko pa vplivamo nanj,
- spoznavajo načine celostnega globalnega razvoja,

- spoznavajo zapletenost odločanja, ko se ne da predvideti vseh posledic,
- se zavedajo pomena etične ozaveščenosti in moralnega ravnanja ljudi pri urejanju skupnih zadev, zlasti tistih z dolgoročnimi in nepredvidljivimi posledicami,
- spoznajo pomen kulture in medkulturnega dialoga,
- spoznavajo pomen globalizacije, njene prednosti in pasti,
- spoznavajo ključne značilnosti delovanja pravne države, zlasti pomembnosti nadzora nad nosilci oblasti ter pomen civilne družbe,
- spoznavajo posebno odgovornost nosilcev oblasti za urejanje temeljnih pogojev življenja in drugih skupnih zadev.

4. KOMUNIKACIJE

Učenci:

- spoznavajo različne vrste sporazumevanja in njihov pomen za obstoj skupnosti,
- zavedajo se potrebe po sporazumevanju kot obliki doživljanja druge osebe, njenih čustev, potreb, interesov,
- ugotavljajo, kakšno vlogo ima materni (slovenski) jezik v razvoju slovenske nacionalne in državljanske skupnosti,
- razvijajo sposobnost za utemeljevanje in spoznavajo vlogo čustev in razuma v sporazumevanju,
- uvajajo se v praktično uporabo načel družbenega sožitja, kot so pravičnost, svoboda, strpnost, solidarnost, bratstvo,
- razvijajo občutek soodgovornosti za skupnost,
- spoznavajo pomen sporazumevanja v demokraciji,
- prepoznavajo manipulacije in zlorabe v sporazumevanju,
- razvijajo sposobnost za prepoznavanje predsodkov in posplošitev,
- spoznavajo sporazumevanje kot način razreševanja konfliktov,
- razvijajo sposobnost razlikovanja med vsebino in obliko sporazumevanja,

- razvijajo sposobnost za razpravljanje in spoznavajo vlogo razprave v državljanski skupnosti,
- spoznavajo vlogo etike za zdravo, celovito komunikacijo,
- prepoznajo manipulacijo in se usposabljaajo za razreševanje etičnih dilem sporazumevanja,
- spoznavajo osnove komunikacije – vlogo oddajnika in sprejemnika,
- spoznavajo pomen komunikacije za celovit razvoj posameznika in zdrave medčloveške odnose,
- pred razredom vadijo različne oblike komuniciranja (npr. dialog, govor, javna razprava).

5. MEDIJI (OBČILA)

Učenci:

- pridobijo pregled nad zgodovino medijev in spoznavajo razvoj medijev,
- spoznavajo vpliv medijev na posameznikova stališča, prepričanja, navade in ravnanja
- spoznavajo sociološke in psihološke učinke medijev na zasebno življenje (nasilje v filmu),
- spoznavajo vpliv medijev na oblikovanje javnega mnenja na različnih ravneh, od lokalne do mednarodne skupnosti,
- prepoznajo vlogo medijev pri razvoju in ohranjanju demokracije ter pri podpiranju poti do celostnih in pravočasnih informacij,
- razvijajo sposobnost za kritičen premislek o lastnih navadah in odnosu do medijev,
- spoznavajo različne uporabe in zlorabe medijev,
- spoznavajo nevarnost medijskih monopolov,
- spoznavajo, da je za oblikovanje celostnega razumevanja določene teme potrebno primerjanje informacij iz različnih virov,
- znajo predstaviti in razčleniti način delovanja lokalnega medija in njegove vloge v

- življenju lokalne skupnosti,
- dobijo vpogled v nastajanje in zgradbo medijskega sporočila.

6. VERE IN VEROVANJA

Učenci:

- spoznajo pomen verstev v zgodovini narodov, kultur in civilizacij,
- spoznajo pomen verstev v zgodovini slovenskega naroda in kulture (še posebej v luči krščanstva),
- spoznavajo, kako sodobna odprtost in povezanost sveta – globalizacija, zahteva poznavanje tudi drugih verstev in kultur,
- pridobivajo splošen vpogled v razširjenost, kompleksnost in bogastvo religij,
- spoznavajo prispevek verstev k sporazumevanju in sožitju med ljudmi in narodi,
- spoznavajo pomen, ki ga imajo obredi (molitev, maša, post, romanje...) v različnih verstvih,
- razvijajo kulturo dialoga in spoštovanja različnih ver in nazorov,
- razvijajo sposobnosti za razčlenjevanje vprašanj vere in cerkve,
- učijo se prepoznavati različne oblike zlorab vere,
- na temelju lastnih izkušenj in širših spoznanj ugotavljajo, kako se v okviru verovanj ljudje soočajo z etičnimi in eksistencialnimi vprašanji,
- dopolnjujejo dosedanje poznavanje verstev (poudarek na krščanstvu), pridobljeno v družini, medijih, verouku, šoli.

7. VZORNICI IN AVTORITETE V LUČI BIOGRAFSKIH ZGODB

Učenci:

- prepoznavajo pravico do izbiranja vzornikov in lastne podobe kot izraz svobode,
- učenci se usposablajo za prepoznavanje vrednotne vsebine vzorov in idealov in

- njihovega pomena,
- spoznavajo pozitivno in negativno vlogo, ki jo imajo vzori in ideali v vsakdanjem življenju ožje skupnosti,
- spoznavajo, da vzori in ideali delujejo v skupinah in skupnostih kot povezovalna sila, vendar le, če jih člani skupin in skupnosti drug drugemu ne vsiljujejo,
- spoznavajo razmerje med množično kulturo in svobodo izbire,
- spoznavajo razliko med javno in zasebno podobo oseb,
- spoznavajo, da so nekateri prepoznani kot avtoritete širšemu krogu ljudi,
- spoznavajo razliko med moralno upravičenim in neupravičenim nasprotovanju pravilom ter avtoritetam,
- razlikujejo med dogovornimi pravili in pravili, ki izvirajo iz temeljnih vrednot.

8. RDEČA NIT ŽIVLJENJA

Učenci:

- spoznavajo življenje kot darilo, vrednoto in priložnost,
- spoznavajo zakonitosti življenjskega ciklusa in njegovih temeljnih značilnosti,
- spoznavajo značilnosti posameznih generacij,
- spoznavajo generacijo kot biološki in zgodovinsko-kulturni pojav,
- izhajajoč iz lastne izkušnje spoznavajo pojav in pestrost generacij,
- spoznavajo pomen odnosov med generacijami,
- na simbolno obredni ravni prepoznajo značilnosti in etiko generacij,
- spoznavajo pomen kulture in medkulturnega dialoga,
- spoznavajo pomen in problematiko lastne generacije in njene kulture,
- razvijajo sposobnost medgeneracijskega sporazumevanja in sodelovanja,
- razvijajo občutljivost za okoljske probleme, za stiske soljudi in za socialne probleme,
- spoznavajo zvezo med lokalnimi, nacionalnimi in globalnimi problemi,
- spoznavajo soodvisnost družbenih, političnih, ekonomskih in ostalih vplivov pri

problemih v okolju in družbi,

- se zavedajo, da živijo v obdobju pospešenega razvoja (tehnološkega, ekonomskega, družbenega) in da ima tak razvoj tako pozitivne kot negativne vidike, posledice,
- spoznavajo pomen znanja in vseživljenjskega učenja za posameznika in družbo,
- spoznavajo (ne)moč potrošnika v vsakdanjem zagotavljanju potreb življenja.

D. STANDARDI ZNANJA –minimalni so krepko tiskani

1. ČLOVEK KOT POSAMEZNIK

Učenci znajo:

- opisati pomen posameznika kot temelja družine, države, sveta (vloga posameznika v procesu globalizacije – vsak človek šteje),
- prepoznati človekove osnovne potrebe in zdrave načine njihovega zadovoljevanja,
- **našteti temeljne pravice človeka** (npr. ustava, konvencije),
- prepoznati različnost osebnostnih lastnosti in potreb posameznikov v družbi,
- opisati, zakaj se zrelost družbe meri v njenem odnosu do marginalnih skupin.

2. DRUŽINA

Učenci znajo:

- **opredeliti pojem družine,**
- našteti tipe družine,
- opisati razlike med tipi družin,
- **navesti primere spreminjanja družine v času in različnih kulturah,**
- pojasniti pomen in funkcijo družine za posameznika in družbo,
- navesti funkcije družine,
- **pojasniti različnost družinskih vlog,**
- navesti, kako lahko člani prispevajo h kakovosti skupnega družinskega življenja,
- **navesti temeljne pravice in dolžnosti otrok,**
- navesti ključne osebnostne lastnosti, ki omogočajo oblikovanje zdravega družinskega življenja,
- **na primeru pokazati načine strpnega reševanja nesporazumov in sporov,**

- na primeru pojasniti pojem osebne nedotakljivosti,
- naštetih nekaj oblik pomoči otrokom in odraslim ljudem v stiski (npr. telefon v stiski, svetovalnice, pravna pomoč,...),
- na primeru razložiti pravico do zasebnosti,
- opisati prednosti in probleme sodobne družine,
- pojasniti pomen družine za zdravo družbeno skupnost in državo.

3. ŽIVLJENJE V OŽJIH IN ŠIRŠIH SKUPNOSTIH

Učenci znajo:

- **naštetih družbene skupine, v katere se vključujejo sami ali njihovi sošolci,**
- navesti, kaj vpliva na kakovost odnosov v skupinah,
- razlikovati primarne in sekundarne skupine,
- **na konkretnem primeru določiti različne vloge posameznikov v skupinah,**
- pojasniti odgovornost posameznika v skupini,
- razložiti pomen spoštovanja dogovorjenih pravil, ki veljajo za določeno skupino,
- **na konkretnem primeru analizirati vzroke za nastanek konfliktov v določeni družbeni skupini,**
- nakazati možnosti reševanja konfliktov,
- naštetih različne skupnosti (od družine do države),
- **na primeru opisati različne načine in področja sodelovanja med ljudmi,**
- **opredeliti lastno odgovornost za ohranjanje nacionalne identitete,**
- navesti, kaj ohranja zavest o narodni pripadnosti,
- povezati pridobljeno znanje in na primeru razložiti urejanje skupnih zadev v eni od skupnosti,
- **na konkretnem področju življenja predvideti več možnih smeri razvoja – glede na različne vizije, želje (npr. ureditev šole, ureditev kraja bivanja),**
- razložiti, zakaj so danes postali problemi globalni,

- **razlikovati med bolj ali manj okolju prijaznimi načini zadovoljevanja potreb (na primerih kot so transport, turizem, šport, industrija),**
- **na primeru razložiti, kaj pomeni iskanje bolj trajnostnih rešitev (npr. gradnja naselja),**
- **na primeru razložiti argumente za ali proti uveljavljanju določenega izuma, ki prinaša tveganja,**
- **opisati pomen etičnega kodeksa npr. pri zdravnikih,**
- **pokazati obstoj množstva kultur (kulturni pluralizem),**
- **predstaviti primere medkulturnega dialoga in njegov pomen,**
- **razložiti pomen globalizacije, njene prednosti in pasti,**
- **pojasniti vlogo volitev, parlamenta in vlogo strank v parlamentu ter naštetih glavne naloge parlamenta in vlade,**
- **razložiti vlogo predsednika države,**
- **pojasniti vlogo sodišč,**
- **razložiti, kaj pomeni enakost pred zakonom,**
- **pojasniti pojem pravne države in civilne družbe,**
- **opisati mehanizme nadzora nad nosilci oblasti.**

4. KOMUNIKACIJE

Učenci znajo:

- **navesti nekaj vrst sporazumevanja in opredeliti njihove značilnosti,**
- **navesti, kaj vpliva na uspešno medsebojno sporazumevanje,**
- **pojasniti, zakaj je pravica do rabe maternega jezika pomembna za vsakega človeka in za skupnost,**
- **na konkretnem primeru razložiti vlogo razumnega razloga (argumenta) in čustev (odnosov) v sporazumevanju,**
- **utemeljiti takšno praktično obnašanje in delovanje v razredu, ki prispeva k večji strpnosti, medsebojnemu spoštovanju, upoštevanju enakih meril za vse,**

- pojasniti pomen enakopravnosti udeležencev za demokratično sporazumevanje,
- **opisati različne načine reševanja konfliktov v raznovrstni skupnosti,**
- na konkretnem primeru opredeliti razliko med načini in vsebino sporazumevanja,
- **navesti nekaj pravil demokratičnega razpravljanja,**
- **sodelovati v diskusiji,**
- **s pomočjo zgloda pojasniti, zakaj je sporazumevanje učinkovitejše, če udeleženci upoštevajo sporazumevalna načela,**
- navesti zgled sporazumevalnega položaja, v katerem so udeleženci postavljeni pred etično dilemo,
- javno nastopiti pred razredom npr. kot govornik, v dialogu ali javni razpravi,
- naštetih osnovne elemente komunikacijskega procesa in njihov pomen,
- pojasniti pomen celovite komunikacije za zdrave medčloveške odnose in osebni razvoj.

5. MEDIJI (OBČILA)

Učenci znajo:

- predstaviti pregled nad zgodovino medijev in razvojem medijev,
- znajo naštetih vsaj tri različne medije in njihove značilnosti,
- razumeti vpliv medijev na posameznikova stališča, prepričanja, navade in ravnanja,
- pojasniti sociološke in psihološke učinke medijev na zasebno življenje (nasilje v filmu),
- opisati vpliv medijev na oblikovanje javnega mnenja na različnih ravneh, od lokalne do mednarodne skupnosti,
- **na konkretnem primeru pojasniti, kako mediji vplivajo na javno mnenje in na mnenje posameznika,**
- prepoznati vlogo medijev pri razvoju in ohranjanju demokracije ter pri podpiranju poti do celostnih in pravočasnih informacij,

- razviti sposobnost za kritičen premislek o lastnih navadah in odnosu do medijev,
- opisati in prepoznati različne uporabe in zlorabe medijev (reklamna sporočila...),
- **na primeru ločiti pravico do informiranosti javnosti od pravice do zasebnosti,**
- naštetih nevarnosti medijskih monopolov,
- predstaviti potrebo po primerjanju različnih virov informacij za oblikovanje celostnega razumevanja določene teme,
- **na konkretnem primeru pojasniti razliko med dejstvom in tolmačenjem (interpretacijo) dejstva,**
- znajo predstaviti in razčleniti način delovanja lokalnega medija in njegove vloge v življenju lokalne skupnosti,
- dobijo vpogled v nastajanje in zgradbo medijskega sporočila,
- **opisati nekaj tehnik razumne in koristne in zabavne uporabe medijev v zasebnem življenju.**

6. VERE IN VEROVANJA

Učenci znajo:

- predstaviti pomen verstev v zgodovini narodov, kultur in civilizacij,
- opisati pomen verstev v zgodovini slovenskega naroda in kulture (še posebej v luči krščanstva),
- predstaviti svete knjige največjih verstev in njihovih naukov o Bogu, svetu in človeku,
- opisati glavne verske praznike in njihovo povezanost z običaji.
- predstaviti, kako sodobna odprtost in povezanost sveta – globalizacija, zahtevata poznavanje tudi drugih verstev in kultur,
- **predstaviti razširjenost svetovnih verstev v svetu in Sloveniji,**
- predstaviti splošen vpogled v razširjenost, kompleksnost in bogastvo religij,
- opredeliti pojme: religija, krščanstvo, katolištvo, protestantizem, cerkev ...,
- navesti glavne razlike med verstvi glede na svetišča, svete knjige in svečenike,

- opisati pomen desetih zapovedi,
- razložiti osrednje zapovedi Korana,
- navesti nekaj značilnosti verstev, krščanstva. kot se kažejo v vsakdanjem življenju posameznika in družbe,
- predstaviti koledar glavnih praznikov največjih verstev sveta,
- opisati pomen verskih obredov (krst, poroka, pogreb..),
- naštetih prispevek verstev k sporazumevanju in sožitju med ljudmi in narodi.
- navesti pomen, ki ga imajo obredi (molitev, maša, post, romanje..) v različnih verstvih,
- opisati prispevek verstev k sporazumevanju in sožitju med ljudmi in narodi,
- predstaviti pomen kulture dialoga in spoštovanja različnih ver in nazorov,
- **opisati, kaj je medverski dialog, in navesti vsaj en primer,**
- razvijajo sposobnosti za razčlenjevanje vprašanj vere in cerkve,
- **navesti, kako ustava opredeli odnos med državo in verstvi,**
- učijo se prepoznavati različne oblike zlorab vere,
- na temelju lastnih izkušenj in širših spoznanj ugotavljajo, kako se v okviru verovanj ljudje soočajo z etičnimi in eksistencialnimi vprašanji,
- **na primeru razložiti človekove pravice glede vere,**
- dopolnjujejo dosedanje poznavanje verstev (krščanstva), pridobljeno v družini, medijih, verouku, šoli..).

7. VZORNICI IN AVTORITETE V LUČI BIOGRAFSKIH ZGODB

Učenci znajo:

- pojasniti, zakaj je svoboda izbire vzornikov pravica vsakega človeka,
- pojasniti, zakaj mladostniki izbirajo vzornike predvsem iz sveta zabave in športa,
- imenovati nekaj vrednot, ki jih zastopajo znani vzorniki,
- **navesti nekaj dobrodelnih dejavnosti,**

- navesti nekaj primerov vplivnih osebnosti, ki so delovali oz. delujejo na mnoge kot vzorniki,
- naštetih nekaj avtoritet v ožji in v širši skupnosti,
- navesti nekaj primerov negativnega vzornika,
- razlikovati med lokalnimi in nacionalnimi ustanovami,
- **pojasniti vlogo pravil v šoli in v razredu,**
- na primeru pojasniti razliko med pravičnim in sebičnim motivom za kršenje pravil.

8. RDEČA NIT ŽIVLJENJA

Učenci znajo:

- opisati življenje kot dragoceno vrednota,
- opisati značilnosti življenjskih obdobij človeka od otroštva do jeseni življenja,
- naštetih temeljne generacije in opisati razlike med njimi (starostne, šolske,...),
- predstaviti značilnosti otroštva, mladosti, obdobja zrelosti in jeseni življenja,
- predstaviti vsaj eno tipično družbeno vlogo posamezne generacije,
- **predstaviti potrebnost in konkretne primere medgeneracijskega sodelovanja,**
- **opisati temeljne značilnosti kulture mladih,**
- **v okolju kulture mladih predstaviti najpogostejše pojave odklonskosti in raznih poskusov njenega preprečevanja,**
- opisati, kako se je z leti spreminjalo življenje v njihovi družini,
- opisati nekaj pozitivnih in nekaj negativnih vidikov hitrega razvoja,
- na primeru pojasniti prepletenost dejavnikov pri nekem problemu (npr. onesnažena voda, ozonska luknja),
- **navesti možnosti reševanja danega problema na raznih ravneh: kaj lahko storim sam ali moja družina z drugačnim odnosom do življenja, kaj lahko storijo širše družbene skupnosti (občina, tovarne, država,...),**
- razlikovati med življenjem v manjših in večjih skupnostih (odnosi, odtujenost npr. na vasi, v mestu),
- pojasniti pomen znanja in vseživljenjskega izobraževanja za družbo in posameznika,
- opredeliti pojem poklica,
- navesti nekaj tipičnih poklicev,
- pojasniti vlogi delodajalca in delojemalca,
- pojasniti vlogo sindikata danes in v preteklosti,
- **našteti in opisati načine varstva pravic v primeru brezposelnosti,**
- **navesti nekaj plačilnih sredstev,**

- na primeru pojasniti odgovorno in neodgovorno trošenje premoženja,
- navesti nekaj oblik zaščite potrošnikov.

5. MEDPREDMETNE POVEZAVE

Pouk opisanega predmeta se v veliki meri povezuje z vsebinami, obravnavanimi pri zgodovini, geografiji in slovenskem jeziku. Povezovanje z določenim predmetom ni navedeno za vsak cilj posebej, vendar se priporoča tesno sodelovanje učitelja, ki poučuje religijo in etiko, z ostalimi učitelji, ki poučujejo v tem razredu oz. oddelku. Medpredmetne povezave naj bodo žive. Rečeno drugače: če bodo učenke in učenci doživljali tesno sodelovanje med učitelji, bo to ena najboljših možnih poti poučevanja religije in etike, povezovanja in pravilnega ravnanja. Kaj pa je še bolj pomembno, kot delovati iz ljubezni do ljudi in do vsebin, ki jih podajaš? Temu nekateri rečejo skriti učni načrt – bistvo, ki je očem nevidno.